

## EDITAPJESUS YE UKWAÑ UBIERIKPE

Matthew 26:47-68; 27:1, 2, 11-26

QYQHỌ UKPEP-ÑKPỌ 63

Eke Ikpọ Owo

**IKỌ IBUOT:** “Etuk enye, Enye onyūñ ọsuhọre idemesie onim, inyūñ itatke inua esiemọ: eda enye nte eyen-erọñ eka, ete ekewot, ndien kpa nte uman-erọñ odopde inua ke iso mme andifat enye, kpa ntre enye inyūñ itatke inua esiemọ” (Isaiah 53:7).

### I Edimum Jesus Ke Okoneyo

1. Edọñ akwa otu owo ekemum Jesus ye ofut ye eto ke ubọk, Matthew 26:47
2. Judas atap Jesus ke editim inua, Matthew 26:48-50
3. Peter osio ofut esie onyūñ esibe Malchus utọñ, Matthew 26:51-56; John 18:10

### II Nduñọre Ikpe Ke Esọp Mme Jew Ke Ufọt Okoneyo Ye Ke Usenubọk

4. Akpa ediduñọre ikpe Jesus ke iso Caiaphas ekedi ke okoneyo, Matthew 26:57-68
5. Ediduñọre ikpe Jesus ọyọhọ ikaba ke iso Caiaphas ekedi ke ini eyo esierede, Matthew 27:1; Mark 16:1; Luke 22:66-71

### III Nduñọre Ikpe Ke Iso Mme Ebierikpe Rome Utim Ikata

6. “Ñkwe idiọk-ñkpọ owo emi.” Emi ekedi akpa ubierikpe Pilate, Matthew 27:1, 2, 11, 14; Luke 23:1-5
7. Herod ikwe ñkpọ ndomo kiet emi Jesus akanamde emi okpodotde mkpa, Luke 23:6-11, 15
8. Ke ema ekeda Jesus edi ke iso Pilate ọyọhọ ikaba, enye ama oyom ndisana Enye nyak, Matthew 27:15-23; Luke 23:13-20; John 19:12
9. Mfiori otu owo esọñ ekan, Matthew 27:24-26.

## SE EKPEPDE EBAÑA

### Uduak

Ke ayakde usen iba mbemiso osim Usọrọ Nsaña-mbe, mme ikpọ oku ye mme ewet-ñwed (scribe) ye mbiowo ema esop idem ọtọ kiet ke okure Caiaphas, akwa oku, man ekọk ibuot ebaña nte ediwoṭde Jesus ke usuñ nte midinamke otu owo esin ndutime. Ke emi ama ekebe, Judas ama adaha usọp-usọp okodiomi ye mme ikpọ oku onyūñ onyime nditap Christ ke mbak sidibe (silver) edip ye duop nte ekemde ye ntiñ-nnim ikọ Zechariah: “Ndien ndọhọ mmọ nte, Ama ọfọn mbufo ke enyin, mbufo enọ mi utip mi: midighe ntre, mbufo etre ndinọ. Ndien mmọ edomo shekel silver edip ye duop enọ ke utip mi” (Zecharia 11:12). Tọñọ ke ini oro ka iso, Judas ọsuhọre etie ebet ifet ndinam uduak esie. Ke okoneyo Usọrọ Nsaña-mbe, Jesus okodu ikpọñ ye mbet esie duopeba. Emi ekedi ata eti ifet ọnọ Judas. Christ ama etiñ ọnọ enye ete ke enye edi enye emi editapde Ọbọñ esie, edi oro ikanamke enye etre. Judas ebe iso, akwa otu owo emi Akwa Oku ọkọnọde enye enyūñ esaña ye enye, ekama ofut ye eto, ndien Judas ete, “Mmọkọm Fi Rabbi,” onyūñ otim Jesus inua.

### Akpa Ediduñọre Ikpe

Okposuk edi ekedide okoneyo mme ewet-ñwed (scribe) ye mbiowo ema esop idem ọtọ kiet ndidiomi mbaña nte ediwoṭde Jesus. Edi akpanikọ ete mme owo emi ekedude ke esop emi ema ekem ibat nte ido ekesidide ndida ñka iso nnam se akanade nte enam ke esop Sanhedrin emi ekedide akwa esop mme Jew. Ibet esop emi ikọnọhọ mmọ unen ndikpe ikpe ke okoneyo, edi mi mmọ ema esuhọre etie ndibiye ikpe nnọ owo emi mmọ ekedukde idiọk odu ebaña. Udu emi okodude ke esit mmọ abaña Christ ama anam mmọ idotke ndidi mme ebierikpe Esie. Ekpere ndidi kpukpru ñkpọ emi esop emi akanamde ke ikpe Jesus ikekemke ye mbet mmọ.

Ema eyom mme ntiense nsu man edidori Jesus ikọ ke iso esop, edi ama ọsọñ eti-eti ndikut owo iba emi ikọ-ntiense mmọ akasañade kiet. “Ekem owo iba edi edidọhọ ete, Da emi ọkọdọhọ ete, Mmekeme ndiwuri temple Abasi, ndinyūñ ntọñọ ntak mbọp enye ke usen ita” (Matthew 26:60, 61). “Ndien kpa ke oro, ikọ-ntiense mmọ isañake kiet” (Mark 14:59). Adaña nte ikọ owo iba emi mikasañake kiet, ikọ-ntiense mmọ ikasañake nte mbet etemedede. “Da inua ntiense iba, mme eke ntiense ita, wot owo mkpa oro; kuda inua ntiense kierakiet uwot enye” (Deuteronomy 17:6).

Jesus ama okop nte mme ntiense emi edade ikọ nsu edori Enye, edi Enye iketiñke ikọ ndomo kiet ndikañ Idemesie. “Etuk enye, enye onyūñ ọsuhọre idem esie onim, inyūñ itatke inua Esiemọ; eda enye nte eyen-erọñ eka ete ekewot, ndien kpa nte uman-erọñ odopde inua ke iso mme andifat enye, kpa ntre enye inyūñ itatke inua Esiemọ” (Isaiah 53:7).

Mme ewuhọ mbon Sanhedrin ama akpan owo mmọ ekededi ndidori owo emi ekotde ikpe ikọ. Edi ke ntak edori ikọ emi akanam andida mmọ usuñ, kpa akwa oku, ọkọdọhọ ete, “Mmowuk Fi ke enyiñ Abasi emi odude uwem, nte asian nnyin mme Afo edi Christ, Eyen Abasi” (Matthew 26:63). Ke ntre, sia ema ekeda enyiñ Abasi ewuk Enye, Christ atat inua Esie ọdọhọ ete “Edi ntre,” Ibọrọ emi Jesus ọkọnọde ke Mark ekedi “Ndi Enye.” Ikedighe se inende ndibiom owo ekededi ikpe nto ikọ-ntiense Idemesie. Ke ndinyik Jesus ke idak uñwọñọ ndibọrọ mbume emi ekedi mmọ ndinam Enye osioro uyo ke amade ye mimaha, man mmọ ekeme ndidori Enye ikọ.

Kpukpru mmọ ẹma ẹnyime ẹte ke Jesus edue isop ke nditiń ńkpọ nsuene Abasi, ẹnyuń ebieri ikpe mkpa ẹnọ Ẹnye ke ntak ẹmi ẹnye okonyimede nte ke Imọ idi Christ, Eyen Abasi. Ikpekemeke ndikot ẹmi ikọ esuene, ibọhọke ekpeduńọre ẹfiọk ẹte ke Ẹnye ikedighe Messiah. Ikanamke ńkpọ ndomo kiet ndiyarare mfiọk me ikọ Esie edi nsu. Nnyin imọfiọk nte asañade ke mbet mme Jew, osuk ana nte ebierikpe kiet ada ye owo ẹmi edoride ikọ; ebierikpe ẹmi ẹnyene ndida ye owo ẹmi edoride ikọ nnyuń ndọhọ ẹte ẹnye iduehe. Ndidiana ọtọ kiet nnyime ẹte ke owo edue ke ikpe mkpa ọkọwọrọ ẹte ke ubierikpe oro inenke, koro ẹnye ẹmi ańwamde miduhe. Ke ntre akpa ediduńọre ikpe Jesus ikasańake ikekem, koro akpa, esop akada uyo kiet ebieri ẹte, Ẹnye edue. Ke (oyọhọ iba) ikoduhe ntiense iba ẹmi eketińde ikọ ukem-ukem edori Ẹnye; (oyọhọ ita) ikọ ẹmi ekedọhọde ẹte ke Ẹnye etiń ikọ esuene adian Abasi ikedighe akpanikọ, koro ekedi ke ikọ-ntiense Esie akayarare ẹte ke Ẹnye ekedi Eyen Abasi, ndien mmọ ikenyeneke baba ńkpọ kiet ndiwut nte ke Ẹnye idighe Messiah.

#### **Nduńọre Oyọhọ Ikaba**

Ekedi mbet ẹte edomo ikpe ikaba mbemiso ebieri ikpe mkpa ẹnọ owo. Ofuri usen kiet ekenyene ndibe mbemiso etọń ntak eduk ikpe ẹmi. Man mmọ ewut ẹte ke imonim mbet ẹmi, mmọ ẹma ebet tutu eyo esiere mbemiso mmọ efiak eduk ikpe ẹmi oyọhọ ikaba. Ikebupke baba ntiense kiet mbume, ńko esop ama edue mbet ke ndikọdọhọ Jesus etiń ikọ-ntiense abańa Idemesie. Baba ekpe-ikpe kiet ikọńhọ Ẹnye uńwam. Edinyime uyo kiet ẹte ke Jesus edue ikenenke koro baba owo mmọ kiet ikadaha ye Ẹnye. Utu ke ndisana Ẹnye nyak, ebieri ikpe mkpa ẹnọ Jesus koro ekebierede ẹte ke Ẹnye edue ke ndisuńi Abasi.

Edieke mbon esop Sanhedrin ekpekenyenede unen ke ini ẹmi ndinam ubierikpe mmọ, baba ntak iduhe ẹmi mmọ mikpọkọtọńhọke Jesus ke itiat iwot ke ndo-ndo oro. Ukara mbon Rome ama ayak esop mme Jew esitim mbubehe esit ufọk ye eke edu-ukpono mmọ, edi mme ndudue eke etukde uwem me mkpa akana ekpe ke akamba esop mbon Rome. Esop mme Jew ẹma ẹnọ ubierikpe ẹmi mmọ mikenyeneke unen ndibieri me ndinọ ufen. Unen ẹmi esop Sanhedrin ekenyenede ke ikpe ẹmi ekedi, ndimen ikpe oro ńka iso ekpe-ikpe Rome.

#### **Ke Ẹkpọ-ntem**

Ke ini Jesus okodude ke ẹkpọ-ntem Sanhedrin, akpakana nte mmọ ẹfọn ido ye ẹnye, edi utu ke oro, mmọ ekekama Ẹnye ke esuene, etọ Ẹnye etap ẹnyuń emia Ẹnye. Ẹmi ikedighe edibiat ibet ikpọń ke utom ẹmi ekeyakde ẹnọ esop nte mbet asañade, edi ńko edisuhọre idaha esop ẹmi okodude ke idut mme Jew. Isaiah ama etiń ntiń-nnim ikọ abańa edinam ẹmi: “Ẹńkayak edem mi nnọ mmọ eke eyibide, nyak mfuk mi nnọ mmọ eke ediberede idet: ndipde iso mi mfehe but ye etap” (Isaiah 50:6). Nnyin kpukpru ini isitiń ituk Krọs nte uwut-ńkpọ ndutuhọ Christ ke ntak nnyin, edi Ẹnye ama ọbọ ediwak ndutuhọ mbemiso Ẹnye osim Krọs. “Edi ẹnye akada unan abańa idiọk ido nnyin, anuaha abańa mme ukwań-ńkpọ nnyin: ufen odorọ ẹnye ke idem man nnyin ikut emem; ndien inia Esie ọkọk nnyin” (Isaiah 53:5).

#### **Ke Iso Pilate**

Ke esop Sanhedrin ẹma ekebiere ikpe mkpa ẹnọ Jesus ke ntak edidọhọ ẹte ke Ẹnye ama osuńi Abasi, ẹma ebọp Ẹnye ubọk ẹnyuń eda Ẹnye eka iso Pilate, ebieri-ikpe Rome. Imekeme ndisọp ńkut ndudue ke ubierikpe mbon Sanhedrin oto ke se Pilate eketińde adian Jesus. Ubierikpe ẹmi edọhọde ke Ẹnye osuńi Abasi edi se efrede ebańa ofuri-ofuri. Idahaemi, edori Jesus ikọ nte Ẹnye ẹmi oyomde ndibiat idaha ukara mbon Rome. Edorikọ ẹmi ekedi se Pilate akpańde utọń ọnọ, akan ikọ edisuńi Abasi, koro edisuńi Abasi midighe edibiat ibet mbon Rome. “Mmọ ẹnyuń etọń ndidori Ẹnye ikọ ẹte, Nnyin imokut owo ẹmi nte abiatde mbio-obio ibuo, akpan ẹte ekunọ Caesar utomo, onyuń ọdọhọ ẹte, Imọ ke Idem Imọ idi Christ Edidem” (Luke 23:2). Nso utọ ińwań-ińwań nsu ke ẹmi edi, ke ini ikọ Jesus ọdọhọde ẹte: “Enọ Caesar ndien ńkpọ eke ẹnyenede Caesar” (Matthew 22:21). Pilate ọnọ akpa utebe-ikpe esie ye mme ikọ ẹmi, “Ẹkwe idiọk ke idem owo ẹmi” (Luke 23:4).

#### **Ke Iso Herod**

Ke ẹma eketiń ẹnọ Pilate ẹte ke Jesus oto ke Galilee, ẹmi odude ke idak ukara Herod, Pilate ama ọnọ Jesus esọk ẹnye. Ke iso Herod, “Mme ikpọ oku ye mme scribe eda do, edori Ẹnye ikọ” (Luke 23:10); edi Herod ikekwe ndudue inọ Jesus. Okposuk ekedọhọde ẹte ke Jesus iduehe, “Herod ye mbon-ekọń esie ẹnyuń esak ẹnye nsahi, ẹnyuń ebańa Ẹnye; ndien esine Ẹnye ọfọńidem edidem, ọnọ Ẹnye efiak esọk Pilate” (Luke 23:11). Ẹmi ekedi oyọhọ utebe-ikpe iba ẹmi ekenọde Jesus ke esop mbon Rome.

#### **Ke Iso Pilate Oyọhọ Utim Ikaba**

“Ndien Pilate, ke okotde ikpọ oku ye mbon esop ye mbio-obio obon ọtọ kiet, ọdọhọ mmọ ẹte, mbufo ekeda owo ẹmi esọk mi nte owo eke abiatde mbio-obio ibuo: ndien sese, ńkodomọ Ẹnye ke iso mbufo, edi ńkwe baba idiọk-ńkpọ kiet ke Idemesie mbańa mme ikọ eke mbufo edoride Ẹnye. Herod inyuń ikwe: koro ọnọ Ẹnye efiak esọk nnyin; ndien sese, Ẹnye inamke baba ńkpọ kiet eke odotde mkpa. Mmọdo, nyemia Ẹnye, nnyuń nsana Ẹnye nyak” (Luke 23:13-16). Pilate akada mme ikọ ẹmi ọnọ udiana ubierikpe esie, “Ẹnye iduehe.”

Edieke Pilate ekpedide owo ẹmi ọsọńhọde ada ke ikọ esie ẹnye akpakada ke se ẹnye okokutde ẹte enen ndien asana Jesus ayak. Edi utu ke oro, mfiori otu owo ototim ọsọń. “Pilate ọnọ uyo ẹte enam nte mmọ ebeńede” (Luke 23:24). Ke edinam ntem, Pilate abiat ata ediye eti Ibet mbon Rome ẹmi ọdọhọde ẹte: “Ikpiapu mfiori otu owo idighe se edade enam ńkpọ ke ini mmọ edọhọde ẹte esana edue isop eyak, mme ewot owo ẹmi miduehe isop.”

Edi ama otim ọdiọk akan ndibiat nti ekikere ke Ibet mme Jew ye eke Rome, ke Pilate ndikabiat Ibet Heaven ke enye nditre ndikpe unen nnọ Enye emi enye ọkọdọhọde ete, “ami nkwe Enye idiọk ke idem” (John 18:38), ye ndinyuñ nsana Enye nyak nnọ mme asua Esie ewot ke Krọs, akabare efehe iyaresit owo akan iyaresit Abasi. Man ikọ Abasi osu emi ọdọhọde ete: “Ndidem ererimbot edaha eda, mbọñ enyuñ ebono eduk odu ebaña Jehovah ye Messiah esie” (Psalm 2:2).

#### **MME MBUME**

1. Siak ndusuk usuñ emi edidomo ikpe Jesus mikenenke.
2. Anie ekesibe utọñ eyen-ufọk akwa oku?
3. Ewe ntiñ-nnim ikọ ke Akani Ediomini okosu ke ukpep-nkpọ emi?
4. Siak mme enyene-idaha emi ekedade Jesus eka iso mmọ.
5. Ewe obio okodu ke idak ukara Pilate?
6. Siak mme enyiñ Herod inañ ke Obufa Ediomini. Nso efen ke ewet ebaña Herod emi? Mmọñ ekedi itie-ukara esie?
7. Esop mme Jew ekedọhọ ete Jesus edue nso?
8. Nso ke mmọ ekeda edori Enye ikọ ke iso Pilate?
9. Nte Pilate ama okut ete ke Jesus edue?
10. Nso idi ntak emi Pilate okonyimede ekọñ Jesus ke eto?